

INHOUD

OOST

Goede raad is duurder dan diamant 11

De gratis radio 23

Het haar van de Profeet 35

WEST

Yorick 57

Op de veiling van de robijnen muiltjes 75

Christoffel Columbus en koningin Isabella van Spanje
consumeren hun relatie (Santa Fé, 1492) 91

OOST, WEST

De harmonie der sferen 105

Chekov en Zulu 123

De koorder 145

Verantwoording 181

Verklarende woordenlijst 183

OOST

**GOEDE RAAD
IS DUURDER
DAN DIAMANT**

Op de laatste dinsdag van de maand bracht de vroege bus, met de koplampen nog aan, Miss Rehana bij de poort van het Britse consulaat. De bus arriveerde in een wolk van stof, die haar schoonheid aan de blikken van vreemden onttrok tot ze was uitgestapt. De bus was fleurig geschilderd in bonte arabesken, en op de voorkant stond 'AAN DE KANT SCHAT' in groen met gouden letters; op de achterkant was daaraan toegevoegd 'TATABATA' en ook 'OKÉ GOED LEVEN'. Miss Rehana zei tegen de chauffeur dat het een mooie bus was, en hij sprong eruit, hield de deur voor haar open en maakte een overdreven buiging toen ze uitstapte.

Miss Rehana's ogen waren zo groot en zwart en glanzend dat koolzwart niet nodig was, en toen de adviesdeskundige Muhammad Ali ze zag, voelde hij zich weer jong worden. Hij keek toe hoe ze naar de consulaatpoort liep en vroeg aan de gebaarde lala die er de wacht hield in een kakiuniform met gouden knopen en een tulband met kokarde op zijn hoofd, wanneer ze opengingen. De lala, gewoonlijk zo onbeschoft tegen de dinsdagvrouwen van het consulaat, antwoordde Miss Rehana met iets als hoffelijkheid.

'Halfuur,' zei hij kortaf. 'Misschien twee uur. Wie weet? De sahibs zitten te ontbijten.'

De stoffige plaats tussen de bushalte en het consulaat was al vol dinsdagvrouwen, sommige met sluier, enkele zonder, zoals Miss Rehana. Ze keken allemaal angstig en leunden zwaar op de arm

van ooms of broers, die hun best deden er zelfverzekerd uit te zien. Maar Miss Rehana was zonder begeleiding gekomen en leek helemaal niet bang.

Muhammad Ali, gespecialiseerd in het adviseren van de wettelijke aanvragers die er het kwetsbaarst uitzagen, merkte hoe zijn voeten hem naar dat vreemde, onafhankelijke meisje met de grote ogen voerden.

‘Miss,’ begon hij. ‘U bent gekomen voor verblijfsvergunning voor Londen, denk ik wel?’

In de kleine sloppenwijk die grensde aan het complex, stond ze bij een eetkraampje tevreden op peper-pakora’s te kauwen. Ze draaide zich om en keek hem aan, en van zo dichtbij hadden die ogen een slechte invloed op zijn spijsverteringskanaal.

‘Inderdaad.’

‘Laat me u dan alstublieft enig advies geven? Kost weinig.’

Miss Rehana glimlachte. ‘Goede raad is duurder dan diamant,’ zei ze. ‘Maar ik kan helaas niet betalen. Ik ben een wees, niet een van uw rijke dames.’

‘Vertrouw op mijn grijze haren,’ drong Muhammad Ali aan. ‘Mijn advies is door ervaring gerijpt. U zult ongetwijfeld merken dat het goed is.’

Ze schudde het hoofd. ‘Ik zeg u, ik ben een arme aardappel. Er zijn hier vrouwen met mannelijke verwanten die allemaal goed verdienen. Ga naar hen. Goed advies is goed geld waard.’

Ik word gek, dacht Muhammad Ali, want hij hoorde zijn stem eigenmachtig tegen haar zeggen: ‘Miss, het Lot heeft me bij u gebracht. Wat te doen? Onze ontmoeting stond geschreven. Ik ben ook maar een arme man, maar u geef ik gratis advies.’

Ze glimlachte opnieuw. ‘Dan moet ik beslist luisteren. Als het Lot een geschenk zendt, is geluk je deel.’

Hij leidde haar naar het lage houten bureau in zijn eigen speciale hoekje in de sloppenwijk. Ze volgde hem, nog steeds pakora's etend uit een zakje van krantenpapier. Ze bood hem er geen aan.

Muhammad Ali legde een kussen op de stoffige grond. 'Gaat u zitten.' Ze deed wat hij vroeg. Hij ging in kleermakerszit aan de andere kant van het bureau zitten, zich ervan bewust dat zo'n dertig paar mannenogen afgunstig naar hem keken, dat alle andere mannen van de sloppenwijk lonkten naar de nieuwste jonge schone in de ban van de oude grijsharige oplichter. Hij haalde diep adem om tot zichzelf te komen.

'Naam, alstublieft?'

'Miss Rehana,' zei ze. 'Verloofde van Mustafa Dar uit Bradford, Londen.'

'Bradford, Engeland,' verbeterde hij haar vriendelijk. 'Londen is maar een stad, net als Multan of Bahawalpur. Engeland is een groot land vol met de koudste kikkers van de wereld.'

'Aha. Dank u,' antwoordde ze ernstig, zodat hij niet wist of ze hem voor de gek hield.

'U hebt aanvraagformulier ingevuld? Mag ik dat alstublieft zien?'

Ze overhandigde hem een keurig opgevouwen document in een bruine envelop.

'Is het in orde?' Voor het eerst klonk er iets van bezorgdheid door in haar stem.

Hij tikte zachtjes op het bureau dicht bij de plek waar haar hand lag. 'Vast wel,' zei hij. 'Wacht even, dan kijk ik het na.'

Ze at haar pakora's op terwijl hij haar papieren doorlas.

'Tiptop,' verklaarde hij ten slotte. 'Alles oké.'

'Dank u voor uw advies,' zei ze, en maakte aanstalten op te staan. 'Ik ga nu wachten bij de poort.'

'Wat denkt u wel?' riep hij, zich tegen het voorhoofd slaand. 'Dacht u dat het zo makkelijk ging? Gewoon het formulier afgeven en pats, breed lachend overhandigen ze u de verblijfsver-

gunning? Miss Rehana, ik zeg u, u gaat ergens binnen waar het erger is dan op een politiebureau.'

'Is het heus?' Zijn retoriek had gewerkt. Ze luisterde nu geboeid, en hij zou nog wat langer naar haar kunnen kijken.

Hij haalde nog eens diep adem en begon zijn standaardpraatje af te steken. Hij vertelde haar dat de sahibs dachten dat alle vrouwen die op dinsdag kwamen en beweerden afhankelijk te zijn van buschauffeurs in Luton of registeraccountants in Manchester, oplichtsters, leugenaarsters en bedriegsters waren.

Ze protesteerde: 'Maar dan vertel ik ze gewoon dat ik dat in elk geval niet ben!'

Haar onschuld deed hem huiveren van angst voor haar. Ze was een mus, zo vertelde hij haar, en het waren mannen met oogkappen op, als haviken. Hij legde uit dat ze haar vragen zouden stellen, persoonlijke vragen, vragen die de eigen broer van een dame nog niet durfde te stellen. Ze zouden vragen of ze nog maagd was, en, zo niet, wat voor gewoonten haar verloofde bij het vrijen had en welke intieme koosnamen ze voor elkaar hadden bedacht.

Muhammad Ali wond er geen doekjes om, met opzet, om de schok te verzachten als dit, of iets dergelijks, werkelijk zou gebeuren. Aan haar ogen was niets te merken, maar haar handen op de rand van het bureau begonnen te trillen.

Hij ging verder: 'Ze zullen vragen hoeveel kamers jullie thuis hebben en wat voor kleur de muren hebben en op welke dagen de vuilnisman komt. Ze zullen vragen naar de tweede voornaam van de stiefdochter van de tante van de achterachternicht van uw mans moeder. En al deze dingen hebben ze ook al aan uw Mustafa Dar in zijn Bradford gevraagd. En als u een fout maakt, is het met u gedaan.'

'Ja,' zei ze, en hij kon horen hoe ze haar stem in bedwang probeerde te houden. 'En wat is uw advies, oude man?'

Op dat moment begon Muhammad Ali gewoonlijk op samenzweerderstoon te fluisteren dat hij iemand kende, een goede vent, die op het consulaat werkte, en via hem zouden ze tegen betaling de benodigde papieren kunnen krijgen, met alle vereiste waarborgzegels. De zaken gingen goed, want de vrouwen betaalden hem vaak vijfhonderd roepie of gaven hem een gouden armband voor zijn inspanningen en gingen gelukkig weg.

Ze kwamen van honderden kilometers ver – hij vergewiste zich daar meestal van voordat hij hen erin luisde –, dus zelfs als ze ontdekten dat ze bedrogen waren, zouden ze waarschijnlijk niet terugkomen. Ze gingen naar Sargodha of Lalukhet en begonnen te pakken, en wie weet op welk moment ze erachter kwamen dat ze waren beetgenomen, het was in elk geval een te laat moment.

Het leven is hard en een oude man moet maar zien hoe hij zich redt. Het was niet aan Muhammad Ali om medelijden te hebben met deze dinsdagsvrouwen.

Maar opnieuw verried zijn stem hem, en in plaats van zijn gebruikelijke praatje af te steken begon die zijn diepste geheim prijs te geven.

‘Miss Rehana,’ zei zijn stem, die hij vol verbazing aanhoorde, ‘u bent een heel zeldzaam persoon, een juweel, en voor u doe ik wat ik misschien voor mijn eigen dochter nog niet zou doen. Ik ben in het bezit gekomen van een document dat al uw problemen in één klap kan oplossen.’

‘En wat is dat voor tovenaarspapier?’ vroeg ze terwijl haar ogen hem nu onmiskenbaar toelachten.

Zijn stem werd zachter dan zacht.

‘Miss Rehana, het is een Brits paspoort. Volmaakt echt en pukka-kwaliteit. Ik heb een goede vriend die uw naam en foto wil aanbrenge, en dan, hocus-pocus-pas, Engeland, daar komt u aan!’

Hij had het gezegd!

Alles was nu mogelijk, op deze dag van zijn waanzin. Waarschijnlijk zou hij haar het ding gratis en voor niets geven, en naderhand zich een jaarlang voor de kop slaan.

Oude gek, verwenste hij zichzelf, de oudste gekken worden altijd behekst door de jongste meisjes.

‘Begrijp ik u goed?’ vroeg ze. ‘U stelt voor dat ik een misdrijf bega...’

‘Niet misdrijf,’ onderbrak hij. ‘Bespoediging.’

‘... en illegaal naar Bradford, Londen, ga, en de lage dunk die de consulaat-sahibs van ons allemaal hebben, bevestig. Oude babuji, dat is geen goed advies.’

‘Bradford, Éngeland,’ verbeterde hij haar bedroefd. ‘U moet mijn geschenk niet zo opvatten.’

‘Hoe dan?’

‘Bibi, ik ben een arme vent en bied u deze buitenkans omdat u zo mooi bent. Spuug niet op mijn edelmoedigheid. Neem hem aan. Of neem hem niet aan, ga naar huis, vergeet Engeland, maar ga niet dat gebouw in om uw waardigheid te verliezen.’

Maar ze was al opgestaan, keerde zich van hem af en liep naar de poort waar de vrouwen al samendromden en de lala tegen hen tierde geduld te hebben of er zou helemaal niemand worden toegelaten.

‘Wees maar een dwaas,’ riep Muhammad Ali haar na. ‘Wat gaat er van die van mijn vader als je dat bent?’ (Wat betekende dat het hem niets kon schelen.)

Ze draaide zich niet om.

‘Het is de vloek van ons volk,’ gilde hij. ‘We zijn arm, we zijn onwetend en we weigeren absoluut om te leren.’

‘Hé, Muhammad Ali,’ riep de vrouw van de pinangnotenstal aan de overkant naar hem. ‘Jammer, ze heeft ze liever jong.’

Die dag deed Muhammad Ali niets anders dan rondhangen bij de poort van het consulaat. Vele malen ging hij tegen zichzelf tekeer: Ga hier weg, ouwe idioot, dame wenst niet verder met je te praten. Maar toen ze naar buiten kwam, stond hij op haar te wachten.

‘Salaam, advieswallah,’ begroette ze hem.

Ze leek kalm en niet meer boos op hem, en hij dacht: Mijn God, ya Allah, het is haar gelukt. De Britse sahibs zijn ook in haar ogen verdronken en ze heeft haar overtocht naar Engeland.

Hij lachte hoopvol naar haar. Ze lachte opgeruimd terug.

‘Miss Rehana Begum,’ zei hij, ‘gefeliciteerd dochter, met uw succes.’

Impulsief pakte ze hem bij zijn onderarm.

‘Kom,’ zei ze, ‘dan koop ik een pakora voor u om u te danken voor uw advies en me ook te verontschuldigen voor mijn onbeleefdheid.’

Ze stonden in het middagse stof van het complex bij de bus, die ieder moment kon vertrekken. Koelies bonden bedrollen op het dak. Een straatventer probeerde luidkeels de passagiers liefdesverhalen en groene drankjes te verkopen, beide tegen liefdesverdriet. Gezeten op het ‘voorspatbord’ van de bus, dat wil zeggen de bumper, aten Miss Rehana en een gelukkige Muhammad Ali hun pakora’s. De oude adviesdeskundige begon zachtjes een filmmelodie te neuriën. De hitte van de dag was verdwenen.

‘Het was een gearrangeerde verloving,’ zei Miss Rehana plotse-ling. ‘Ik was negen jaar toen mijn ouders die regelden. Mustafa Dar was toen al dertig, maar mijn vader zocht iemand die voor me kon zorgen zoals hijzelf, en mijn vaderji kende Mustafa als een betrouwbare vent. Toen overleden mijn ouders en vertrok Mustafa Dar naar Engeland, en hij zei dat hij me zou laten over-

komen. Dat was vele jaren geleden. Ik heb zijn foto, maar hij is een vreemde voor me. Zelfs zijn stem herken ik niet aan de telefoon.’

De bekentenis overrompelde Muhammad Ali, maar hij knikte, naar hij hoopte, wijs.

‘Toch en per slot van rekening,’ zei hij, ‘hebben ouders het beste met je voor. Ze vonden een goede en eerlijke man voor u die zich aan zijn woord heeft gehouden en u wil laten overkomen. En nu hebt u de rest van uw leven om hem te leren kennen, en lief te hebben.’

Hij verbaasde zich nu over de bitterheid die haar glimlach bedierf.

‘Maar oude man,’ vroeg ze hem, ‘waarom hebt u me al verpakt en verzonden naar Engeland?’

Hij stond geschokt op.

‘U zag er gelukkig uit... dus nam ik aan... neem me niet kwalijk, maar hebben ze u afgewezen of hoe zit dat?’

‘Ik had al hun vragen fout,’ antwoordde ze. ‘Kenmerken heb ik op de verkeerde wangen geplaatst, badkamer heb ik helemaal opnieuw ingericht, allemaal compleet omgedraaid, begrijpt u.’

‘Maar wat nu? Hoe gaat u dan?’

‘Nu ga ik terug naar Lahore en mijn baan. Ik werk in een voor- naam huis, als ayah van drie lieve jongens. Ze zouden verdrietig zijn als ik wegging.’

‘Maar dit is een tragedie!’ jammerde Muhammad Ali. ‘Ach, had u mijn aanbod maar aangenomen! Maar nu is het niet mogelijk, moet ik helaas meedelen. Nu hebben ze uw formulier, kunnen ze controleren, zelfs het paspoort is niet meer genoeg.’

Het is verpest, allemaal verpest, en het had zo makkelijk kunnen zijn als advies bijtijds was opgevolgd.’

‘Ik denk niet,’ zei ze, ‘ik denk echt niet dat u verdrietig moet zijn.’

Haar laatste glimlach, die hij zag vanaf het complex totdat de bus hem hulde in een stofwolk, was het mooiste wat hij ooit had gezien in zijn lange, hete, harde, liefdeloze leven.

DE GRATIS RADIO

